

15.6.2022 (päivitetty 28.9.2022)

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio
lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi

Eduskunnan talousvaliokunnalle,

HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

1. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen tausta ja valmistelu

1.1. Uudistuksen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki ja samalla nykyinen, vuodelta 1997 oleva luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Lisäksi useisiin muihin lakeihin tehtäisiin ehdotettavasta laista johtuvia, pääasiassa teknisiä korjauksia ja muutoksia. Uudistuksella toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa.

Suomen luonnon tilasta, kuten luontotyyppien ja lajien uhanalaisuudesta, on saatu runsaasti uutta tietoa, ymmärrys ilmastomuutoksen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle on lisääntynyt, ja muu lainsäädäntö, ohjauskeinot ja hallinto ovat muuttuneet nykyisen luonnonsuojelulain voimassaoloaikana. Luonnonsuojelulain toimivuutta ja vaikuttavuutta on tarpeen vahvistaa sekä ajantasaistaa ja selkeyttää lain säännöksiä.

1.2. Valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 16.12.2019 hankkeen luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi toimikaudelle 1.1.2020 – 30.9.2021 ja sitä pidennettiin 30.11.2021 asti, jolloin hankkeen loppuraportti valmistui. Tämän jälkeen hallituksen esitysluonnos viimeisteltiin virkatyönä.

Hankkeella oli laajapohjainen ohjausryhmä ja kolme projektiryhmää. Projektiryhmä I valmisti luonnonsuojelulain uudistusta ja projektiryhmä III ekologisen kompensaation sääntelyä. Nämä valmistelut yhdistyivät nyt annetussa hallituksen esityksessä. Hankkeessa valmisteltiin myös erillinen ehdotus hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja ennaltaehkäisystä (HE 154/2021 vp). Lisäksi erillisissä alatyöryhmissä selvitettiin kuntien luonnonsuojelutehtäviä, luonnonsuojelun tietojärjestelmän sääntelytarpeita sekä metsästyksen ja lajisuojelun sääntelytarpeita.

Valmistelun aikana kuultiin eri sidosryhmien edustajia ja kansalaisia, ensin verkkokyselyllä 23.1.–21.2.2020, sitten kansalaiskeskusteluissa virtuaalisesti neljällä eri paikkakunnalla, oikeustieteellisessä seminaarissa 1.9.2020 ja lausuntokierroksella 2.7.2021 – 6.9.2021. Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut ympäristöministeriön ja Saamelaiskäräjien välillä käytiin 25.2.2020, 29.4.2021 ja 22.11.2021.

Valmistelun tieteellistä taustaa vahvisti Suomen Tiedeakatemian tiedeneuvontahanke SOFIN kanssa koottu tutkijaryhmä, joka loi kokonaiskuvan luonnonsuojelulakiuudistuksen keskeisistä vaikutuksista syksyllä 2020 ja keväällä 2021.

Projektiryhmien ja ohjausryhmän kokousten pöytäkirjat sekä muu valmisteluaineisto ovat saatavilla Hankeikkunassa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM012:00/2020>).

2. Uudistuksen taloudelliset liitynnät

2.1. Luonnon monimuotoisuuden taloudellinen merkitys

Luonnon monimuotoisuuden taloudellinen arvo osana yhteiskunnallista kokonaisuutta tunnistetaan aiempaa vahvemmin niin sanotun Dasgupta -raportin julkaisun vuoksi (ks.

<https://www.gov.uk/government/publications/final-report-the-economics-of-biodiversity-the-dasgupta-review>).

Ihmiskunta ja talous ovat riippuvaisia luonnon tarjoamista palveluista. Luontopääoma tulisi tunnistaa yhdeksi pääoman muodoksi taloudellisen ja sosiaalisen pääoman rinnalla. Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa ekosysteemipalveluiden ylläpitämisen, mikä osaltaan mahdollistaa myös talouden toimivuuden. Luonnon monimuotoisuus kuitenkin heikkenee nopeammin kuin kertaakaan ihmiskunnan historiassa. Tällä on merkittäviä ja kauaskantoisia vaikutuksia myös taloudelle.

2.2. Luonnonsuojelulain uudistamisen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa. Ehdotettavassa laissa säädettäisiin luonnonsuojelun tavoitteeksi voimassa olevan lain mukaisesti Suomessa luonnonvaraisten eliölajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja säilyttäminen.

Ehdotusten tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä sääntelyn kokonaisvaltaisen toiminnallisuuden kehittämisen, että suojelukeinojen laajentamisen ja vahvistamisen kautta. Tähän pyritään esimerkiksi vahvistamalla luonnonsuojelusuunnittelun vaikuttavuutta ja sen säädöspohjaa sekä lisäämällä valmistelun vuorovaikutteisuutta, laajentamalla suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien ja eliölajien oikeudellista suojaa, edistämällä luontoarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämistä sekä vahvistamalla suojelutoimenpiteiden arvioinnissa tarvittavan luontotiedon hallintaa. Näiden ohella ehdotuksilla edistettäisiin vapaaehtoisen luonnonsuojelun toteuttamista, esimerkiksi mahdollistamalla tavaroiden ja palveluiden lisäksi myös rahallisen avustuksen myöntäminen monimuotoisuuden suojelun toteuttamiseksi. Ehdotetut uudet suojelukeinot vahvistaisivat merkittäväällä tavalla Suomen luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna uuden lain rakenne ja sen useat pykälät säilyisivät sisällöllisesti pitkälti ennallaan, mutta lakia täydennettäisiin ja tarkistettaisiin. Osa nykyisen lain luvuista säilyisi nykyisessä muodossaan, mutta niiden järjestystä paikoin muutettaisiin. Lisäksi lakiin sisältyisi kokonaan uusia

lukuja luonnonsuojelun hallinnosta, eliölajien vaihdannasta, maahantuonnista ja maastaviennistä, luontotiedon hallinnasta sekä luonnonarvojen heikentymisen hyvittämistä koskevasta vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta.

Seuraavassa avataan lakiin ehdotettavien keskeisten muutosten taloudellista merkitystä.

2.3. Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Luonnonsuojelulain muutoksella 732/2020 lakiin sisällytettiin säännökset, jotka koskevat tavaroina tai palveluina myönnettävää ennallistamisen ja hoidon edistämisen tukea. Näihin ehdotettaisiin nyt vain vähäisiä tarkennuksia, mutta lukuun lisättäisiin uutena säännös rahallisesta avustuksesta. Avustusta voitaisiin myöntää hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Avustusta voitaisiin myöntää myös luonnon monimuotoisuutta koskevaan tutkimukseen ja kehitystyöhön. Avustuksella tarkoitettaisiin valtionavustuslain 5 §:ssä tarkoitettua erityisavustusta, jota voidaan myöntää muun muassa kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai kehittämishankkeeseen taikka muuhun tarkoitukseltaan rajattuun hankkeeseen.

Ehdotettu uusi säännös tarjoaisi maanomistajille ja muille paikallisille tahoille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Ehdotus loisi kotitalouksille, etenkin maanomistajille mahdollisuuksia esimerkiksi uuden yritystoiminnan aloittamiseen tai nykyisen uudelleensuuntaamiseen. Lain tavoitteiden ja kustannusvaikuttavuuden kannalta olisi tärkeää, että avustuksilla rahoitettavat työt kannustaisivat toimiin, joita ei tehtäisi ilman rahoitusta. Jotta avustukset loisivat taloudellista toimeliaisuutta, tarvittaisiin riittävän pitkäjänteistä rahoitusta, joka parantaisi avustusten saajien toimintaympäristön ennakoitavuutta ja myös alan yritysten toimintaedellytyksiä. Ehdotetun muutoksen välilliset taloudelliset vaikutukset syntyisivät luonto- ja maisemakohteiden ennallistamisen, kunnostamisen ja hoidon kautta, mistä voi olla epäsuoraa taloudellista hyötyä alueellisesti, kuntatalouteen tai maanomistajalle. Hyötyjä voi tulla myös siitä, että luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytykset ja elinympäristön viihtyisyys parantuvat, mikä voi heijastua esimerkiksi lähialueiden tonttimaan arvoon. Monimuotoisuuden osalta käytöstä riippumattomat arvot (taloudellisesti mitattuina) paranisivat.

2.4. Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueita koskevaan lukuun ehdotetaan tehtäväksi useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaistuksia. Tässä muistiossa kiinnitetään erityisesti huomiota ehdotukseen, että Metsähallitus ei enää jatkossa voisi myöntää lupaa malminetsintään kansallis- ja luonnonpuistoissa. Valtion muilla luonnonsuojelualueilla lupa malminetsintään olisi mahdollista myöntää tarkennetuin edellytyksin.

Kysymystä on käsitelty myös eduskunnan talousvaliokunnan Kaivoslaki NYT -kansalaisaloitetta koskevassa mietinnössä (TaV 7/2020 vp), jossa on arvioitu kansalaisaloitteeseen sisältyvää tavoitetta rajata kaivostoiminnan ulkopuolelle arvokkaat luontoalueet. Talousvaliokunta piti aloitteesta antamassaan lausunnossa luonnonarvoiltaan korvaamattomien alueiden suojelua tärkeänä tavoitteena ja totesi, että käynnissä olevan luonnonsuojelulainsäädännön uudistamishankkeen yhteydessä tulee arvioida luonnonsuojelulain suhdetta kaivostoimintaan ja ottaa tässä yhteydessä huomioon kansalaisaloitteessa esiin tuodut näkökohdat, arvioida ehdotusten tarkoituksenmukaisuutta ja esittää tarkoituksenmukaisimpia ratkaisuja tavoitteiden toteuttamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta on perusteltua pitää eräät suojeluun osoitetut, rajatut ja luontoarvoiltaan erityisen arvokkaat alueet malminetsinnän ja kaivostoiminnan ulkopuolella. Kaivostoimintaan tähtäävällä malminetsinnällä voi olla huomattavaa vaikutusta suojeltujen alueiden luonnon tilaan ja vesitalouteen. Esimerkiksi koneellisesti tehtävä maaperä- ja kallioperänäytteenotto edellyttää yleensä muun muassa ajourien ja malminetsintäalueiden puuston raivaamista koneiden kuljettamiseksi maastossa ja käyttämiseksi malminetsintäalueella, mikä voi vaikuttaa etenkin puustoisten luontotyyppien luonnontilaa heikentävästi. Syväkairaus sekä erityisesti tutkimuskaivannot ja -ojat voivat muuttaa alueen vesitaloutta ja heikentää muun muassa lähteiden ja pienvesien luonnontilaa. Koneiden kuljettaminen ja käyttäminen maastossa voi vaarantaa myös uhanalaisten kasvilajien esiintymiä, häiritä suurten petolintujen pesintää sekä johtaa ympäristövahinkoihin (muun muassa polttoainevuodot, tulipalo- ja muut onnettomuusriskit). Malminetsinnällä voi olla vaikutuksia myös suojelualueen muuhun sallittuun käyttöön, kuten retkeilyyn ja poronhoitoon. Koska luonnonsuojelualueiden perustamisen tarkoituksena on arvokkaiden luontoarvojen suojelu, malminetsinnän edellytyksistä olisi tarpeen säätää aiempaa yksityiskohtaisemmin. Kansallispuistojen perustamisella pyritään paitsi luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, myös tarjoamaan kansalaisille mahdollisuuksia luonnonkauneudesta nauttimiseen ja muidenkin luonnonelämysten kokemiseen. Luonnonpuistojen kohdalla pyritään turvaamaan etenkin alueen mahdollisimman luonnonmukainen kehitys, minkä vuoksi myös niiden virkistyskäyttöä on tarpeen rajoittaa. Näiden tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi on perusteltua kieltää malmien etsintä kansallis- ja luonnonpuistoissa sekä säätää malminetsinnän tarkemmista luvan myöntämisen edellytyksistä muilla valtion suojelualueilla.

Ehdotettava muutos rajoittaisi malminetsintäyritysten toimintaa valtion luonnonsuojelualueilla ja käytännössä estäisi kaivostoimintaan tähtäävän työn kansallis- ja luonnonpuistoissa. Varsinainen kaivostoiminta ei kuitenkaan ole voimassa olevan luonnonsuojelulainkaan nojalla mahdollista luonnonsuojelualueilla, vaan edellyttää luonnonsuojelualueen lakkauttamista tai rauhoitussäännösten lieventämistä. Malminetsintää on harjoitettu valtion luonnonsuojelualueilla tarkoitukseen myönnettyjen poikkeuslupien vähäisen määrän perusteella muutoinkin varsin vähän. Muutoksella ei näin ollen olisi käytännössä olennaista vaikutusta. Toisaalta uusien kansallis- ja luonnonpuistojen perustaminen laajentaisi samalla malminetsinnän ulkopuolelle jäävää aluetta. Malminetsintää harjoittavat yritykset ovat saattaneet investoida esimerkiksi suojelualueiden ennakkolisiin luontokartoituksiin suunnitellakseen malminetsinnän toteuttamista ja malminetsinnällä saattaa olla myös aluetaloudellisia vaikutuksia. Malminetsintä olisi kuitenkin muiden edellytysten täytyessä jatkossakin mahdollista sekä valtion muilla luonnonsuojelualueilla (tietyin edellytyksin) että suojelualueiden ulkopuolella. Ehdotettavan lain siirtymäsäännöksen nojalla ennen lain voimaantuloa saavutetut oikeudet jäisivät voimaan, joten lakiehdotuksella ei olisi vaikutusta ennen lain voimaantuloa myönnettyihin malminetsintä lupiin. Voimassa olevan lain tapaan valtiolla olisi mahdollisuus lunastaa tällainen oikeus, mutta käytännössä lunastukset ovat olleet varsin harvinaisia.

2.5. Luontotyyppien suojelu

Nykyiseen tapaan laissa säädettäisiin tiettyjen, laissa erikseen lueteltujen luontotyyppien säilymiselle tärkeiden esiintymien hävittämisen ja heikentämiskiellosta, joka tulisi voimaan viranomaisen erillisellä päätöksellä. Tätä ns. rajauspäätös menettelyä tarkennettaisiin ja eräiltä osin laajennettaisiin uusimman luontotyyppitiedon perusteella. Rajausten menettelyllä suojeltavien luontotyyppien määrittely täsmentyisi ja niiden määrä lisääntyisi nykyisestä yhdeksästä kolmeentoista. Kokonaan uudenlaisia suojelukohteita olisivat kaksi vedenalaista luontotyyppiä: meriajokaspohjat ja suojaosat näkinpartaispohjat.

Uutena luontotyyppien suojelukeinona laissa säädettäisiin tiettyjen uhanalaisten tiukasti suojeltavien luontotyyppien esiintymien hävittämisen ja heikentämisen kiellosta, joka olisi voimassa suoraan lain nojalla. Näitä luontotyypppejä olisi kuitenkin vain kaksi: serpentiinikalliot ja rannikon avoimet dyynit. Nämä luontotyyppit pyritään inventoimaan tehokkaasti ja päivitetty tieto tallennetaan luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Esimerkiksi hallituksen esityksen jättämisen jälkeen serpentiinikallioita koskeva tieto on tarkentunut ja niiden kattama pinta-ala olisi hallituksen esityksessä arvioitua hieman laajempi.

Luontotyyppien suojelua koskevat säännökset jaettiin vuoden 1997 lakiuudistuksessa luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain kesken. Tältä osin ehdotetaan nyt vesilain vahvistamista lisäämällä vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltuihin luontotyypppeihin kalkkilammet ja purot. Lisäksi suojelu laajenisi lähteistä kattamaan lähteiköt.

Vaikutukset maanomistajien taloudelliseen asemaan jäisivät arvion mukaan pääsääntöisesti melko vähäisiksi, sillä valtio olisi velvollinen korvaamaan ehdotettavan lain mukaisista toimista aiheutuvan merkityksellisen haitan.

Esimerkiksi metsänomistajiin laista johtuvat rajoitukset kohdistuisivat varsin harvoin, koska suojeltavat luontotyyppit ovat usein alueelliselta ulottuvuudeltaan varsin rajallisia, ja ne voidaan ottaa eri tavoin huomioon niitä mahdollisesti uhkaavien toimenpiteiden toteutustavoissa ja sijoittumisessa. Lisäksi sääntelyyn sisältyy valtion velvollisuus korvata merkityksellisen haitan kynnyksen ylittävä haitta, mikäli taloudellisista haittaa kuitenkin aiheutuisi. Maatalouden harjoittamiseen luonnonsuojelulain taloudellisten vaikutusten voidaan arvioida jäävän pieniksi, suojelutoimenpiteiden kohdentumisen ja kattavan korvausjärjestelmän vuoksi. Toisaalta esimerkiksi perinteisen maatalouden harjoittaminen voi myös hyödyttää monimuotoisuuden turvaamista. Esimerkiksi kaikki perinneluontotyyppit ovat uhanalaisia, ja edellyttävät hoitotoimenpiteitä, kuten puuston poistoa, niittoa tai laidunnusta. Tähän liittyy myös mahdollisuus hakea esimerkiksi taloudellista tukea alueiden hoitamiseen ja ennallistamiseen.

Luontotyyppien rajauspäätösten tai tiukasti suojeltavien luontotyyppien aiheuttamien rajoitusten osalta niiden vaikutus valtion verotuloihin arvioidaan marginaaliseksi. Vaikutus on suhteutettava muun muassa vuosittaisiin puunmyyntituloihin ja niistä aiheutuviin veroseuraamuksiin valtakunnan tasolla sekä normaaliin vaihteluun puumarkkinoilla esimerkiksi puun hinnassa. Arvioinnissa on huomioitava myös puunmyyntiin liittyvän käyttäytymisen vaihtelu, sillä esimerkiksi metsävarat eivät ole siinä määrin täydellisessä käytössä, että jokainen yksittäinen metsikkökuvio olisi potentiaalinen puukaupan kohde.

Ehdotettavalla lailla vahvistettaisiin myös uhanalaisten luontotyyppien oikeudellista asemaa. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksessa yksilöitäisiin uhanalaiset luontotyyppit, jotka tulisi ottaa huomioon päätöksenteossa sen mukaisesti, mitä muussa lainsäädännössä luontoarvojen huomioimisesta erikseen säädetään. Huomioon ottamista koskeva säännös olisi siten luonteeltaan lähinnä informatiivinen, ja korostaisi uhanalaisten luontotyyppien asemaa muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä. Metsätaloudessa uhanalaiset luontotyyppit suurelta osin jo edellytetään huomioitavan metsäsertifioinnin ehdoissa.

2.6. Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

Lakiin lisättäisiin useissa muissa maissa jo käytössä oleva ekologinen kompensatio eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen vapaaehtoisena toimintana. Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voisi taloudellisena toimintana tuottaa luonnonarvoja, joilla taloudellisesta toiminnasta

johtuva heikennys suojelluille luonnonarvoille voitaisiin hyvittää toisessa paikassa kuin missä heikennys tapahtuu.

Säännökset olisivat minimalistiset, jotta toimijoille jäisi mahdollisimman paljon väljyyttä hyvittämistoimenpiteiden suunnittelun ja toteuttamisen järjestämiseen ja osapuolten välisten sopimussuhteiden sisältöön. Säännöksillä kuitenkin varmistettaisiin, että viranomaisvarmennetussa kompensaatiossa luontotyyppien tai lajien esiintymispaikkojen tai elinympäristöjen pinta-ala tai laatu ei heikkenisi taloudellisen toiminnan seurauksena vaan säilyisi vähintään saman tasoisena. Hyvityksenä käytettävä luontotyyppin tai lajin elinympäristön esiintymä rajattaisiin viranomaispäätöksellä ja sen hävittäminen tai heikentäminen olisi kiellettyä.

Ekologinen kompensatio olisi taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävin ehdotettu muutos luonnonsuojelulakiin vaikutusmekanismien lukumäärän, vaikka ei välttämättä taloudellisten vaikutusten määrän, kannalta. Uudistuksen vaikutukset olisivat moninaisia ja eri toimijoille erisuuntaisia. Samallekin toimijalle vaikutukset voivat toimia eri suuntiin: maanomistaja voi aiheuttaa heikennyksen, hänen omistamalleen alueelle voi koitua heikennystä tai hän voi tuottaa luontoarvoja maa-alueellaan.

Vapaaehtoisena toimintana ekologinen kompensatio ei aiheuttaisi yrityksille tai kotitalouksille sääntelytaakkaa. Toimijoilla ja kunnilla on ollut tosiasiallinen tarve hyvittää poikkeusluvalla sallittavasta toiminnasta aiheutuvat heikennykset tilanteissa, joissa poikkeusluvan edellytyksenä olevaa suojelutason heikentymättömyyttä ei ole voitu saavuttaa ilman hyvittäviä toimenpiteitä. Heikennysten vapaaehtoisesta hyvittämisestä aiheutuva toiminnanharjoittajan kustannuslisäys (mukaan lukien suunnittelu- ja toteutuskustannukset sekä hallinnolliset ja transaktiokustannukset) on arvioitu muun muassa kansainvälisten kokemusten perusteella noin 1–5 prosentiksi hankkeen kokonaiskustannuksista. Pienissä hankkeissa aiheutuvien kustannusten osuus voisi kuitenkin kasvaa huomattavasti suuremmaksi. Kustannukset voivat toisaalta jäädä pienemmiksi niille yrityksille, kuten maa-ainesalan toimijoille, jotka voivat toteuttaa hyvitykset omistamillaan kiinteistöillä. Säännökset voisivat mahdollistaa kunnille uudenlaisen tavan turvata luonnonarvoja ja rahoittaa niitä, mikä vahvistaisi lain tavoitteiden edistämistä.

2.7. Luonnonsuojelun toteuttaminen ja korvaukset

Luonnonsuojelun toteuttamista koskevaa lukua ehdotetaan täydennettäväksi ensinnäkin menettelysäännöksellä, joka koskee alueiden hankintaa valtiolle. Uudessa pykälässä säädettäisiin luonnonsuojelutarkoituksiin tehtävistä hankinnoista ja todettaisiin niihin liittyvät viranomaisten vastuut. Ehdotettavan lain 3 luvussa tarkoitettujen ohjelmien ja Natura 2000 -verkoston suojelun toteuttamiseksi, olemassa olevan luonnonsuojelualueverkoston täydentämiseksi tai muutoin luonnonsuojelutarkoituksessa voitaisiin hankkia alueita valtion omistukseen, mikä vastaisi jo vakiintunutta käytäntöä.

Myös luonnonsuojelulain korvaussääntelyä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin. Voimassa olevaan korvausmenettelyä koskevaan pykälään lisättäisiin viittaukset ehdotettaviin uusiin suojelupäätöksiin. Merkityksellisen haitan korvaamista edellyttävä säännös sisältyy jo voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin. Viranomais- ja oikeuskäytännössä merkitykselliseksi haitaksi on viime vuosina katsottu noin 1 000–2 000 euroa, joten kynnys on käytännössä varsin alhainen. Lisäksi sääntelyä kehitettäisiin siten, että korvausvelvollisuuden syntyä ja sen määrää arvioitaessa olisi jatkossa otettava huomioon ns. kumulatiiviset vaikutukset, eli useamman rajoituksen yhdelle maanomistajalle aiheuttamat yhteisvaikutukset. Haitallisia vaikutuksia voidaan joissakin tilanteissa myös pienentää hyödyntämällä esimerkiksi ehdotettuun lakiin

sisältyviä vapaaehtoisia suojelukeinoja, taloudellista tukea tai ekologiseen kompensaatioon liittyvää luontoarvojen kauppaa. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen päätösten maksuttomuutta laajennettaisiin kannustavuuden ja hyväksyttävyyden lisäämiseksi eräiltä osin.

3. Vaikutukset talousarvioon ja kansantalouteen

Luonnonsuojelulainsäädännön keskeiset velvoitteet ja periaatteet säilyisivät suurelta osin ennallaan, mutta uusista luonnonsuojelun viranomaistehtävistä aiheutuu lisäresurssien tarvetta, jotta lain tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on resurssiongelmista johtuen haasteita jo voimassa olevaan lakiin perustuvien luonnonsuojelutehtävien osalta. Uusien tehtävien hoitaminen aiheuttaisi 22,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarpeen luonnonsuojelun viranomaisissa, mikä vuositasona tarkoittaisi 1,575 miljoonan euron lisäystä luonnonsuojeluun kohdennettavaan budjettirahoitukseen. Lisärahoitus sisältyy vuosia 2023-2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan.

Ehdotettavan luonnonsuojelulain säännöksillä saattaa olla vähäisiä vaikutuksia esimerkiksi työllisyyteen ja investointeihin, mikäli ehdotukset aiheuttaisivat esimerkiksi rakennushankkeiden viivästyksiä tai taloudellisen toiminnan rajoitteita lisääntyvien luontoselvitysten tai suojeluvelvoitteiden vahvistumisen myötä. Tällaisten vaikutusten ei kuitenkaan arvioida olevan vähäistä suurempia ja riippuvan huomattavasti ympäröivän yhteiskunnan suhdanteista. Yrityksiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset olisivat eri suuntaisia ja vaihtelisivat toimialoittain. Esitettävistä uusista luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvistä säännöksistä aiheutuisi vähäisiä kustannuksia sellaisille yrityksille, joiden toiminnalla olisi suoria luontovaikutuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaisia ympäristönkäyttöhankkeita toteuttavat yritykset. Toisaalta tietyt yritykset, kuten luontoselvityksiä tai luonnonhoitoa tarjoavat yritykset, hyötyisivät uusista säännöksistä. Ehdotettava laki voisi edistää uutta yritystoimintaa myös vapaaehtoisen luonnonarvojen heikentämisen hyvittämiseen muodostuvan yritystoiminnan kautta.